Poliisiosasto, Virpi Koivu

Eduskunta
Lakivaliokunta

EU/OSA; Lakivaliokunnan kuuleminen 30.5.2017 klo 10.45; U 1/2017 vp

Komission ehdotus (COM(2016) 826 final) Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviksi rahanpesun torjumisesta rikosoikeudellisin keinoin

Komissio antoi direktiiviehdotuksen rahanpesun torjumisesta rikosoikeudellisin keinoin 21 päivänä joulukuuta 2016 (KOM(2016) 826 lopullinen). Ehdotus on osa terrorismin ja järjestäytyneen rikollisuuden rahoituksen torjumista koskevia toimenpiteitä, joihin komissio sitoutui helmikuussa 2016 hyväksymässään toimintasuunnitelmassa terrorismin rahoituksen torjunnan vahvistamiseksi. Sisäministeriö on antanut lakivaliokunnalle aiemmin asiantuntijalausunnon U-kirjelmän käsittelyn yhteydessä 20.2.2017. U-jatkokirjelmässä keskitytään itsepesua koskevaan kriminalisointivelvoitteeseen ja rangaistustasoa koskevaan velvoitteeseen.

Komission ehdottamassa direktiivissä kriminalisointivelvoitteet ovat jossain määrin nykyisiä kansainvälisiä velvoitteita ja Suomen lainsäädäntöä laajemmat. Kuten U-jatkokirjelmässä todetaan, direktiiviehdotus rajaisi rangaistusvelvoitteen ulkopuolelle vain rikoksella saadun omaisuuden hankinnan, hallussapidon ja käytön. Toisaalta Suomi on saanut kansainvälisissä arvioinneissa kritiikkiä rahanpesun kriminalisoinnin osalta. Direktiiviehdotus voisi osittain kohentaa tältä osin tilannetta, vaikkakin Suomen lainsäädännön puutteita on pidetty melko vähäisinä. Puheenjohtajan kompromissiesityksen mukaan rahanpesurikoksista tulisi voida rangaista myös esirikoksen tekijää tai siihen osallistunutta henkilöä. Suomessa rahanpesun esirikos voi jo nykyisellään olla mikä tahansa taloudellista hyötyä tuottava teko, joka on säädetty rikoslaissa rangaistavaksi. Itsepesu on Suomessa voimassa olevien säännösten mukaan rangaistavaa esirikoksen lisäksi silloin, kun kyse on törkeästä rahanpesusta ja rahanpesurikos muodostaa tekojen jatkuvuus ja suunnitelmallisuus huomioon ottaen olennaisimman ja moitittavimman osan rikoskokonaisuudesta.

U-jatkokirjelmässä todetaan, että Suomi on neuvotteluissa pyrkinyt siihen, että itsepesua koskeva kriminalisointivelvoite 3 artiklan 3 kohdassa rajoitettaisiin moitittavimpiin tekoihin ja että velvoite koskisi vain tekoja, joita Suomessa rahanpesun esirikoksesta määrättävä rangaistus ei jo kattaisi. Tällaista rajausta ei ole kuitenkaan lisätty säännöksen sanamuotoon. Rikoslain soveltamisen kannalta kriteerit, joiden mukaan itsepesun tulisi olla rangaistavaa, kun se aiheuttaa lisävahinkoa esirikokseen nähden, esimerkiksi saattamalla rikoksella saatu omaisuus kiertoon ja salaamalla näin omaisuuden laiton alkuperä, ovat kannatettavia ja säännösten tulkintaa helpottavia. Kriminalisointivelvollisuuden laajeneminen voisi kuitenkin vaikuttaa nykyisten harkintakriteerien soveltamiseen ja tulkintaan jatkuvuuden, suunnitelmallisuuden, olennaisuuden ja moitittavuuden osalta. Käytännössä nämä ovat osoittautuneet haasteellisiksi arviointikriteereiksi eikä itsepesun osalta ole toistaiseksi oikeuskäytäntöä. Ottaen huomioon oikeuskäytännön puuttumisen, vaikutusten arvioiminen on vaikeaa siltä osin, saatettaisiinko esitutkintaan nykyistä laajempi määrä rahanpesurikoksia. Todennäköisesti

Postiosoite:
Sisäministeriö
PL 26
00023 Valtioneuvosto

Käyntiosoitteet:
Erottajankatu 2
Helsinki

Puhelin:
Vaihde
0295 480 171
Faksi:
09 1604 4635

Virkasähköpostiosoite:
kirjaamo@intermin.fi
www.intermin.fi

direktiiviehdotuksen vaikutus ei kuitenkaan sen viimeisimmän version valossa olisi kovin merkittävä.

Siltä osin kuin direktiiviehdotuksella selkiytettäisiin ja yhtenäistettäisiin rahanpesurikosten tunnusmerkistöä EU:n alueella, direktiiviehdotuksen päämäärät ovat kannatettavia myös lainvalvontaviranomaisten kannalta. Lainvalvontaviranomaisten ja rahanpesun selvittelykeskusten välisen tiedonvaihdon voidaan arvioida helpottuvan, jos rahanpesurikosten määritelmät vastaavat mahdollisimman pitkälti toisiaan Euroopan unionin jäsenvaltioissa. Rahanpesulla on aina yhteys yhteen tai useampaan taustalla olevaan rikokseen. Ongelmia tiedonvaihdolle voisi aiheutua esimerkiksi siitä, että rahanpesun esirikoksiksi luokitellut teot poikkeavat toisistaan eri jäsenvaltioissa. Siten myös yhtenäisellä rahanpesurikosten esirikoksiksi luokiteltavien tekojen luettelolla parannettaisiin tiedonvaihdon edellytyksiä. Kannatettavaa on myös verorikosten sisällyttäminen luetteloon, jota Keskusrikospoliisi on pitänyt riittävän kattavana. Rahanpesurikosten selvittämisessä ja esitukinnassa kansainvälisen yhteistyöllä ja tiedonsaantimahdollisuuksilla toisista valtioista on keskeinen merkitys. Verorikosten lisääminen luetteloon myös tukee Suomessa voimassa olevia säännöksiä, joiden nojalla verohallinto voi luovuttaa tietoja Keskusrikospoliisin rahanpesun selvittelykeskukselle (verotustietojen julkisuudesta ja salassapidosta annetun lain (1346/1999) 18 § 1 mom. 6 kohta), sekä säännöksiä, joiden nojalla rahanpesun selvittelykeskus voi luovuttaa tietoja mm. verohallinnolle sen selvittämiseksi, onko rahanpesuepäilyn taustalla verorikos (rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä ja selvittämisestä annetun lain (503/2008) 36 § 5 mom.).

Rangaistustason osalta Suomi on pitänyt tärkeänä, että Suomen seuraamusjärjestelmän sisäinen johdonmukaisuus voidaan säilyttää. Puheenjohtajan kompromissiehdotus direktiivistä vaikuttaisi mahdollistavan sen. Direktiiviehdotuksen sisältö on myös tältä osin hyväksyttävissä.

Liitteet -

Jakelu Lakivaliokunta